

# הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu  
דרשו ד' ועוז  
קרן עולמית לחינוך  
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי ז' שבט תשע"ח | דף היומי בבלי: עבודה זרה ח.  
דף היומי בהלכה: מסעיף ח' עד סימן רצ"ז סעיף ג'. | לוח יומי מקוצר: עמוד ע"ב סימן רצ"ח/רצ"ז.  
מוסר: מאמר דרך התורה "ידוע לכל" עד מאמר דרך התורה "על כן אחינו".  
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ב משנה יב 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים' עד פרק ג.



## הדף היומי בהלכה

### האם אשה חייבת בברכת 'מאורי האש' במוצאי שבת?



שברכה זו בוודאי אינה שייכת לשבת, אלא תיקונו לזכר בריאת האור במוצאי שבת, והיא מצוה שהזמן גרמא; ואף אסור לה לאומרה, כי בניגוד לברכות היין והבשמים, ברכה זו אינה ברכת הנהנין, כך שאסור לאומרה ללא חובה. [שו"ע רצו, ח, משנ"ב לד, וביה"ל ד"ה לא]

נשים חייבות בכל דיני שבת כאנשים, ולכן חייבות בקידוש ובהבדלה, למרות שהם מצוות ש'הזמן גרמא'. ויש אומרים שנשים פטורות מהבדלה, כיון שהיא מצוה שהזמן גרמא המתקיימת בימות החול, ואינה נכללת בדיני השבת. ולדעת הרמ"א יש להחמיר כדעה זו שאשה לא תבדיל בעצמה אלא תשמע מפי איש. ואף לדעת המחייבים, קרוב לוודאי שאשה פטורה מברכת 'מאורי האש', כיון

## הדף היומי בהלכה

### באיזה מקרה מותר לאשה להבדיל בעצמה במוצאי שבת



ואף על פי כן, לכתחילה לא תבדיל אשה בעצמה, כיון שנהוג שנשים אינן שותות מין ההבדלה. ורק כשאין לה ממי לשמוע, תבדיל בעצמה ותשתה. ואיש שיצא ידי חובת הבדלה, לא יבדיל רק כדי להוציא אשה, כיון שיכולה להבדיל בעצמה.

[משנ"ב רצו, לה ו'לו; ביאורים ומוספים דרשו, 34]

כאמור, לדעת הרמ"א, כיון שיש הסוברים שאשה פטורה מהבדלה יש להחמיר שלא תבדיל בעצמה. אולם, לכל הדעות - יכולה אשה לנהוג בהבדלה ולחייב את עצמה בכך, ולברך את ברכת המבדיל, וכן את ברכת מאורי האש (ראה לעיל), כדרך שהנשים מברכות - למנהג בני אשכנז - על מצוות אחרות ש'הזמן גרמא', כגון שופר ולולב.

## הדף היומי בהלכה

### באילו בשמים ראוי להשתמש בהבדלה



והטעם לכך, משום שבמוצאי שבת מסורה הברכה להמון העם, ועלולים לטעות ולברך 'עצי בשמים' על עשב, ולהיפך, ותהיה ברכתם לבטלה; ואילו ברכת 'מיני בשמים', פוטרת בדיעבד את כל הבשמים. ואולם, ראוי להשתמש בבשמים כאלו אשר גם בימות החול ברכתם 'מיני בשמים'.

[שו"ע רצז, א, ומשנ"ב א-ב; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 2]

חכמינו ז"ל הנהיגו להריח בשמים במוצאי שבת, כדי 'להשיב את הנפש' הדואבת על יציאת השבת, ולברך עליהם בתוך סדר ההבדלה. בימות החול מברכים על עצי בשמים "בורא עצי בשמים", ועל עשבים - "בורא עשבי בשמים", אבל במוצאי שבת מברכים על כולם "בורא מיני בשמים", שהיא ברכת הבשמים שאינם גידולי קרקע.



## כעבור רגע הבחין הגר"א שהאבן הנדירה ששלחו לו החוקרים הרוסיים, נמצאת בתוך כוס המים שעל השולחן - והנה רואה הוא את המים שבכוס ניצבים כמו נד, חלק אחד זקוף לימין וחלק שני לשמאל...!

המעשה המופלא שאירע אצל הגר"א מווילנא זי"ע | לרגל שבת שירה

האבן שעל השלחן, וזרקה לתוך כוס מים שעמדה שם. כשהגר"א הפסיק ממשנתו, זרק מבטו על האבן ולא מצאה במקומה. לרגע נבהל. אבן מהממשלה נעלמת - הרי לא דבר קטן הוא. אך פתאום ראה את האבן בתוך כוס המים - והנה המים שבתוך הכוס נבקעו וניצבו כמו נד, חלק אחד זקוף לימין וחלק שני לשמאל...!

נזכר הגר"א אז בדברי הירושלמי, שטבעה של אבן ספירינן הוא לבקוע מים לשנים. הוא שיגר אפוא חזרה את האבן לחוקרים הרוסיים, בצירוף תשובתו שזוהי אבן ששמה ספירינן, וטבעה הוא לבקוע מים.

משמעה זאת מנדלסון, הצר לו מאוד על הדבר. כל כוונתו הייתה לגרום בוז וקלון להגר"א ולהשפיל את גדולתו, והנה במקום זאת היסב לו כבוד רב. שיגר מנדלסון מכתב להגר"א, ושאלו: אם כך, מה היה הנס של קריעת ים סוף ע"י משה רבנו ע"ה? הרי מטהו היה של ספירינן, וממילא בקע את ים סוף באופן טבעי. ולא באופן נסי (עפ"ל)?

שלח לו הגר"א בתשובה: "אפיקורס שכמותך! תורתנו הקדושה כבר נזרה מטענה זו, באמרה 'הרם את מטך'. 'הרם' פירושו: 'סלק אותו הצידה', כדוגמת שנאמר אצל קורח 'הרומו מתוך העדה'. וציווה כן הקב"ה כדי שיראו הכל שלא על ידי המטה נבקע הים, אלא בנס מיוחד של הקב"ה".

ואתה הרם את מטך ונשט את ידך על הים וקבעו (שמות יד טז)

מעשה מופלא שהיה בימי הגר"א מווילנא זי"ע, המובא בכמה מקורות, וביניהם בקונטרס שנדפס בסוף ספר תהילים עם פירוש 'פרנסה טובה' (ירושלים תשכ"ה): ממשלת רוסיה פנתה לממשלת גרמניה אודות אבן חן קטנה ונדירה ביותר המצויה בגנזיהם, שנלאו החוקרים ברוסיה להתחקות אחר מהותה וטיבה, ושלחו לגרמניה על מנת שהחוקרים וחכמי הטבע דשם ישימו עליה את עינם, ואולי ימצאו מהו יחוסה וטבעה. אבל גם מחכמי המדע בגרמניה נעלם הדבר, ולפני ששלחו בחזרה לרוסיה פנו למשכיל משה מנדלסון, אולי בידיעתו התלמודית יהיה בידו מידע כלשהו על האבן.

גם מנדלסון לא ידע, אולם יעץ לממשלת גרמניה שימליצו לרוסים לפנות לוילנה - "וטמ"א תמ"ה יקרא, למה לחפש להם חכמה ותבונה מחוץ לגבולי מדינתם, בשעה שבתוך מדינתם בעיר וילנא נמצא חכם גדול ה"ה הגר"א, שהוא בטח יפתור מבוכת האבן...".

ממשלת רוסיה עשתה כן, ושלחה את האבן להגר"א. במבט ראשון לא היה בפי קדשו מענה, וחזר ללימודו. וכמובן, במשך לימודו לא שם את עינו על האבן, אלא השאירה מונחת על שולחנו. אבל בשמים רצו שיהיה קידוש שם שמים ע"י אותו גאון וחסיד, ובאמצע הלימוד נכנס איזה ילד קטן לחדרו ושיחק עם

### פניני הפרשה

## ניגש הגר"י גרוסמן לטלפון, והנה שומע הוא את קולו של הרב מפוניבז' הפונה אליו בבקשה מיוחדת: שמא יוכל כעת לחזור ולשיר באוזניו את הניגון הקרלינאי י-ה אכסוף' שהשמיע לו לפני מספר ימים...



כאשר מרגע לרגע גובר קולו העמוק. הוא המשיך בניגון עד הבית האחרון, "השבת נועם הנשמות והשביעי עונג הרוחות", כאשר כל אותה עת יושב הרב מפוניבז' לצדו אחוז שרעפים, ומאזין בשקיקה לשירתו. כשסיים את הניגון, הודה לו מאוד על ההתעוררות ושמחת הנפש שגרם לו.

באמצע השבוע, כשהגר"י ישב באסיפת רבנים ועסקנים במשרדי 'אגודת ישראל' בבורו-פארק, צלצל הטלפון במשרד. מנהל המשרד, העסקן הנודע רבי משה שרר ז"ל, הרים את השפופרת, על הקו היה הרב מפוניבז' שביקש לדעת האם הרב גרוסמן נמצא כעת במשרד...

הגר"י ניגש לטלפון, והנה שומע הוא את קולו של הרב הפונה אליו בבקשה מיוחדת: היות והוא נמצא כעת בלוס אנג'לס ועוברים עליו ימים לא קלים, בקשתו היא - אם יוכל כעת לחזור ולשיר באוזניו את הניגון 'י-ה אכסוף'... מצוה לשמוע דברי חכמים. הגר"י לא היסס ומיד התחיל לזמר את הניגון, כשכל המשתתפים באסיפה, רבנים ועסקנים, עומדים תמהים ומשתוממים למראה עיניהם ולמשמע אוזניהם... בצהרי היום - יום חול רגיל, במשרדי 'אגודת ישראל' בשכונה הגדולה בורו-פארק, מתנגן בחדר הישיבות הניגון המעורר ושובה הלב.

בשלב מסוים התחשמלה האווירה, וקהל הנוכחים התלהבו מהשיר והצטרפו יחד. "ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשך"... "ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשך"... "ושבו זעקו, ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשך"...

(ע"פ: במשנת הפרשה, מתוך 'לב ישראל')

או ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' (שמות טו, א).

ליל ששי, בבית הכנסת הספרדי המרכזי בשכונת בורו-פארק בארצות הברית. באחת מפנינות בית הכנסת נשמע קול נעים וערב מזמר את הניגון הידוע והמעורר "י-ה אכסוף נועם שבת", השיר שחובר על ידי הרה"ק רבי אהרן הגדול מקרלין זצ"ל.

היה זה קולו המעורר והמרגש של הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, ששהה באותם ימים בארצות הברית, לשם נסע בשליחות גדולי ישראל, לעורר נדיבי עם עבור מוסדות התורה והחינוך של 'מרכז החינוך העצמאי' יחד עם ידידו ורעו הגה"צ הדרשן המפורסם רבי שלום שברון זצ"ל.

ומעשה שהיה כך היה: בליל ששי בשעת לילה מאוחרת נכנס הגר"י לבית הכנסת הספרדי - השטיבלאך של בורו פארק, להתפלל תפלת ערבית. והנה בסיום התפלה פגש במקום אורח נכבד רם מעלה, ה"ה הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, הרב מפוניבז', שכידוע היה מסתובב ומתגלגל בכל העולם לצורך החזקת הישיבה הגדולה וכל מוסדות התורה שעמד בנשיאותם.

הגר"י שמח לפגוש ולשוחח עם הגאון הנודע, אמנם מה מאוד הצטער לשמוע ממנו על יסורי הגוף והנפש שעברו עליו במשך השבוע, כאשר ביקר בבתי נגידים ועשירים כדי להתרימם, ולצערו לא עלה בידו לקבל "מתנות הראויות להתכבד". עול גדול רובץ עליו, והוא אינו מוצא מנוח ומרגוע לנפשו.

ואז, הגר"י שביקש להפיג במקצת את האוירה ולהפיח רוח תקוה ושמחה, התיישב על הספסל בצדי בית הכנסת והחל לזמר את השיר הנודע, מלא הערגה והשתפכות הנפש, וכחסיד קרלין בכל רמ"ח אבריו החל להתנוועע בלהבת אש,

## שְׁלֹוה' ושקדים - על איזה מהם צריך לברך ראשון?



בשעת אכילה זו].  
שתי ברכות אלו - 'העץ' והאדמה; קודמות לברכת 'שהכל'. גם אם המאכל שברכתו 'שהכל' חביב יותר, וגם אם מקורו בשבעת המינים - תמיד יש להקדים לפניו את ברכות 'העץ' והאדמה.  
[שר"ע ריא, א רג, משנ"ב ט, יד, יח ורלה, שעה"צ ט, יא ורטז, וביה"ל ד"ה ויש, וראה עוד בשעה"צ יא]

האוכל פרי עץ ופרי אדמה, שברכתם הראשונה אינה שווה - אם אחד מהם חביב עליו יותר הן בדרך כלל והן בשעת אכילה זו, יש להקדימו לברכה. גם אם הפרי האחר הוא משבעת המינים, יש להעדיף את החביב. ורק במקרה שהם שווים אצלו בחביבותם, הפרי משבעת המינים קודם. ומה הדין אם הם שווים בחביבותם ושניהם אינם משבעת המינים? במקרה זה יש לנהוג כפי ההלכה הידועה שברכת 'העץ' קודמת לברכת 'האדמה' [ולענין זה, 'שווים בחביבותם' היינו אף אם אחד מהם חביב בדרך כלל והאחר חביב

### קנין חכמה - פרקי אבות

**ניגש הבחור אל הגר"מ שפירא זצ"ל ושאל אותו איזו מתנה יסכים לקבל מבחורי הישיבה לרגל יום הולדתו. על אתר השיב הגאון: "אני רוצה שבז' אדר, ביום אחד כולכם תלמדו את כל הש"ס!"**



הגיע הלילה, סיימו הלומדים את דפיהם והשמחה פרצה ועלתה. קשה לתאר זאת במילים...  
הוסיף הרב וואזנר זצ"ל לספר, כי היה בישיבה עילוי עצום, יוסף ביום שמו, שקיבל על עצמו לסיים ביום זה את כל מסכת בבא בתרא - 176 דפים ביום אחד! כל היום ישב יוסף ביום על מקומו והתמיד ברציפות ללא הפוגה. עיניו לא משו מגמרתו.  
והנה כאשר החל להחשיך, הבחינו לפתע היושבים בסמיכות לו כי הוא נעדר ממקומו. לאחר חיפוש קל מצאו אותו עומד בחדרו עם גמרא ולומד בריכוז עצום. הוא ביקש מחבריו שיניחו לו לזמן מה ולא יפריעו לו. "נותרו לי עוד עשרה דפים כדי לסיים", אמר.  
והוא סיים.

(בטאון קול ברמה)

היום קצר והמלאכה מרובה (אבות ב טו)

הגר"ש וואזנר זצ"ל סיפר פעם עובדה מרתקת מימי לימודיו בישיבת חכמי לובלין אצל מורו ורבו הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל:  
באחד מימי החורף העלה בחור מהישיבה רעיון יפה. בדחילו ורחימו ניגש אל הרב זצ"ל ושאל אותו איזו מתנה יאות לקבל מאת בחורי הישיבה לקראת יום הולדתו.  
על אתר השיב הגאון: "את כל הש"ס! את כל הש"ס אני רוצה. אני רוצה שבז' אדר, ביום אחד כולכם תלמדו את כל הש"ס. כל אחד יקבל על עצמו ללמוד מספר דפים, וכך מאתיים וחמישים בחורי הישיבה ביחד יסיימו את הש"ס!..."  
אותו יום רעדו אמות הסיפים של בנין הישיבה. איש לא נע ממקומו. הכל ישבו והתנועעו על מקומם ללא הרף מתוך מאמץ להגיש לרבם האהוב את המתנה שלה כה ייחל. בראשם ישב רבי מאיר שפירא זצ"ל, עיניו בורקות משמחה ולבו גואה מאושר.

### פניני הפרשה

**מעשה באדם שהחליף בגניבה את כרטיס ההגרלה שלו בכרטיס של חברו, ולבסוף הכרטיס המקורי שלו הרוויח. הוא התוודה על כך, ושאלו את הגר"ח קנייבסקי האם הוא יכול לתבוע את הכסף מהשני**



איש' על אי זכיותו (-והתבייש לומר כי סיפר לאשתו). החזו"א אמר לו: 'כנראה שאין הקב"ה חפץ בדרך הזו, שכביכול יגידו לו את הדרך איך הוא יתן'."  
ידועה ההתבטאות של החזון איש: "לא מטוסים נופלים, אלא אנשים". כך הוא גם אמר לגבי כרטיסי הגרלה: "לא הכרטיס זוכה אלא האדם".  
ומעשה היה באדם שהחליף בגניבה את כרטיס ההגרלה שלו בכרטיס של חברו, ולצערו, הכרטיס המקורי שלו הרוויח. הוא התוודה על כך, ושאלו את הגר"ח האם הוא יכול לתבוע את הכסף מהשני. והשיב רבנו: "זו שאלה שמהותה טעות. כי לא הכרטיס זוכה אלא האדם, ואם היה משאיר אצלו את הכרטיס, גם לא היה זוכה, אלא המספר השני היה עולה בגורל".  
(ע"פ מאחורי הפרגוד)

מלא העמר ממונו למושמרת לדורתכם (שמות טז לב).

"הרבה שלוחים לו למקום להכין מזון ליראיו" (רש"י).  
יהודי אחד שאל את הגר"ח קנייבסקי: "אדם שיש לו חובות, האם עליו לקנות כרטיס פיס מצד חובת השתדלות? ואם נאמר שרכישה זו אינה מחובת השתדלות - אבל מ"מ האם זו דרך ישרה או לא?".  
הגר"ח הביט עליו והשיב: "לא החזיקו מכה. אבי זצ"ל היה עונה על כך עם לשון הספרי 'אין שואלין בגורלות'" (עיין תוס' שבת קנ"ו ב' ד"ה כלדאי).  
והוסיף הגר"ח: "סיפר לי ת"ח אחד, בעל המעשה, שהיה בעל חוב, וה'חזון איש' כן אמר לו לרכוש כרטיס הגרלה, אך בתנאי שלא יספר הדבר לאף אחד. אך הוא לא התאפק וסיפר לאשתו. הוא לא זכה בהגרלה, והגיע לספר ליחזון



צילום: יואל וקסברג

## האם טעם איסור לשון הרע הוא משום שזו מידה רעה? או משום הנזק והצער שנגרמים לזולת

### הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

יהיה בכך חילול ה', שיאמרו הבריות שלמרות מה שפעל בעניין שמירת הלשון לא זכה לאריכות ימים. והוסיף, שאמנם עכשיו אין חילול ה' - אבל עדיין אין קידוש ה'. ואכן בהגיעו לגיל תשעים אמר שכעת יש קידוש ה' ועשה על כך סעודת מצווה.

בסדר הלימוד היומי מתחילים היום את הפתיחה, הבאה לאחר ההקדמה. החפץ חיים מבאר שם כי הטעם שאסר הקב"ה לדבר לשון הרע הוא מתוך אהבתו לעמו ישראל וקפצו בטובתם, שקראם "בנים" ו"חלק ה'" ועוד ביטויי אהבה וחביבות כהנה וכהנה, ועל כן הרחיקם מכל המידות הרעות ובפרט מלשון הרע ורכילות.

נשאלת אפוא השאלה: האם גדר איסור לשון הרע הוא בכך שזו מידה רעה, כפי ששמענו מלשון החפץ חיים כאן? או שעניינו הוא הנזק והצער שנגרמים לזולת שעליו מסופרת הגנות. בביאורים ומוספים עומדים על חקירה זו, ומביאים כי אכן להלן מבאר החפץ חיים שהתורה הקפידה על לשון הרע משום שהוא מדה רעה, ואף אם לא יצא ממנו שום נזק, וכותב שכן מוכח מהרמב"ם ומרבנו יונה. אמנם מאידך, במקום אחר בהמשך כותב החפץ חיים כי מלבד זאת יש דין נוסף, מצד שגורם רעה לחברו בגופו ובממונו ומיצר לו ומפחידו, ואף שאין בעצם דבריו כל גנות. וישנן כמה נפק"מ להלכה בין שני סוגי האיסורים האלו, שיוזכרו אי"ה בהמשך הלימוד.

בסוף ההקדמה לספרו כותב החפץ חיים, שכאשר הביא בספר את דברי הרמב"ם ושאר פוסקים, אף שיכול היה לפעמים לשנות את לשונם, לקצר או להאריך, כדי להקל על המעיין את הבנת הדברים, מכל מקום לא רצה לשנות את לשון הפוסקים שהדין נובע מהם.

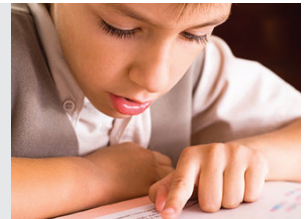
בביאורים ומוספים של 'דרשו' מציינים טעם נוסף לכך, אותו הזכיר החפץ חיים בסוף הפתיחה (ארורין), וזו לשונו שם: "ואבקש לידידי הקורא, שאת זאת הפתיחה יקרא ויחזור ויקרא וכו', כי היא מלוקטת מאת הראשונים, אשר דבריהם קדושים וטהורים, בוערות כמראה הלפידים, ובוודאי שמרו את עצמן ממידה גרועה זו, ועל כן דבריהם פועלים מאוד בלב קוראיהן".

נראה שעל משקל הדברים הללו, אפשר לומר זאת גם על ספר החפץ חיים עצמו, שמלבד התועלת הגדולה שיש ממנו בדיעת הלכות שמירת הלשון - עצם הלימוד בו הוא סגולה גדולה להישמר מאיסורי לשון הרע, שהרי "דבריו קדושים וטהורים ... ובוודאי שמר את עצמו ממידה גרועה זו, ועל כן דבריו פועלים מאוד בלב קוראיהן".

ואגב נזכיר את המעשה המובא בביאורים ומוספים, שכאשר היה החפץ חיים בגיל שבעים אמר, כי עד עתה היה שרוי בפחד שמא לא יגיע לגיל שבעים ויהיה בכך חילול ה', שהרי מבוואר בכתוב "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב", ששמירת הלשון מאריכה ימים, ואם לא יגיע לגיל שבעים

### המוסר היומי

**"לפי החינוך האמיתי, המחויב כדת שנהגו אבותינו - מלמדים את הנער כל חמשה חומשי תורה עם פירוש רש"י, שבו מתבאר פשוטו של מקרא על פי מוסדות תורה שבעל פה המסורה לנו"**



### מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

והורישו לבניהם תורה שלימה ותמימה, ובניהם לבניהם עד הדור האחרון. ולפי החינוך האמיתי, המחויב כדת שנהגו אבותינו - מלמדים את הנער כל חמשה חומשי תורה עם פירוש רש"י, שבו מתבאר פשוטו של מקרא על פי מוסדות תורה שבעל פה המסורה לנו, המבארת לנו כל מצוה ומצוה שבתורה כהלכתה על פי הקבלה. ומשתרשים בלב הנער כל מצוות התורה, האסור והמותר, האזהרות והעונשים, המידות הקדושות, ויסודות האמונה בהשגחת ה' ונפלאותיו. הכל נכנסים ונשרשים בלב הנער, ומתגדל ונעשה יהודי שלם לאלקיו ולתורתו, ויודע כי כל הנעשה בעולם בהשגחת ה' הוא.

[מאמר דרך התורה, נד' בסוף חומת הדת]

יסוד קיום האומה ותורתה ודתה הוא - חינוך הבנים, ללמדם תורת ה' ולחנכם במצוותיו, שעד זקנה לא יסורו מה' ומתורתו. ועל העיקר הזה נצטוינו בצוויים ואזהרות כפולות ומכופלות. ובפרשת קריאת שמע שאנו קוראים בכל יום מפורש העיקר הזה בפרשה ראשונה ושניה: "וְשִׁנְנָתָם לְבָנֶיךָ", "וְלִמְדָתָם אֹתָם אֶת גְּנִיָּתָם". וכן נצטוינו בחינוכם במצנת השרשת שורשי אמונה בלבבם, כמו שכתוב: "וְהִגַּדְתָּ לְבָנֶיךָ", "וְלִמְעוֹתָם תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בְנֶיךָ", "וְהִזְיָהּ פִּי שְׂאֵלְךָ בְּנֶיךָ" וגו', "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בְנֶיךָ" וגו', והרבה כיוצא בהם.

והכל מפני שזהו קיום האמונה ומוסדות התורה, ואבותינו מעולם קיימו את העיקר הזה בכל לבבם ובכל נפשם - ללמדו בעצמם ולימדו לבניהם את תורת ה' התמימה שבכתב ושבעל פה, והשרישו בקרבם אמונה הטהורה לה' ולתורתו.



# "מדוע אין המשגיח מסוגל לישון?" שאלתי, והגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל, שהיה אז זקן המשגיחים, השיב: "מהרהר אני כל העת בעובדה שבני אדם אינם יודעים להחמיא זה לזה"



הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מביא את הסברו של המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל על הקושי לתת מחמאות

בְּעֵינֵי תַעֲשֶׂה (שמות טו, כו)

שלא להחמיא לו... שהרי איך אפשר להחמיא לבן-אדם הנגוע, למשל, במידת הגאווה?..."

כך הסביר גאון-הממסד, המשגיח זצ"ל, את שקורה בתוכנו פנימה בכל הקשור למחמאות ולמתן-עידוד לזולת.

צריך לזכור את חשיבותה של המחמאה, ועד כמה יש בידינו, ע"י מילה טובה אחת, להקים מעפר דל, ומאשפות להרים אביון, לחולל מהפכות של-ממש במצבו של אדם, ולרומם את רוחו מהקצה אל הקצה! וחבל להתעצל בכך. המחמאות הורגשו מאד מהמכתב

ת"ח אחד, המכהן במשרה תורנית בכירה, נקט בעין טובה מיוחדת כלפי אחד משכניו שאירס את בתו. הר"מ הוא לא המתין עד החתונה, אלא הקדיש מזמנו, וישב וכתב למחותנים מכתב ארוך ומפורט שבחבה של משפחת השכן. הוא סיפר על התמדתם הגדולה בתורה של בני המשפחה, ועל מידותיהם הטובות, תוך שהוא מסכם את מכתבו ואומר: "אני מקנא בכך על העסק הטוב שעשיתם!" המחמאות הורגשו מאד מאוד מהמכתב, והתקשרו אל הכותב להודות לו מקרב-לב על הטובה שעשה איתם. "אי אפשר לומר שדברייך חידשו לנו פרטים שלא ידענו עד היום על מחותנינו הנכבדים. ידענו הכל, אבל בוודאי שכל מילה הנכתבת בסגנון שכזה, קובעת בליבנו יותר ויותר את איכות המשפחה עימה השתדכנו, ויש בכך לקרב את הלבבות ולגרום לשלום-בית במובן הנאצל ביותר", כתבו לו.

השכן לא היה צריך להשקיע מאמצים רבים על-מנת לעשות מה שעשה. הוא בסך הכל לקח דף ונייר והעלה את דבריו הנלבבים על הכתב. אחר-כך לקח מעטפה ובול והלך לתיבת הדואר הקרובה ושיגר את המכתב. אך התוצאות שהשיג בכך – אין לשער ואין לתאר את עוצמתם!

הבה נדבק כולנו בדרך זו, וכשנראה במעלותיה של עקרת-הבית שלנו, נשבח אותה על כך במילים יפות. על ידי כך נרבה אהבה ושלוש ורעות בינותינו. מיותר לציין שיהיה בכך כדי לחזק את הקשר הרגשי בין הבעל לאשתו, קשר שילך ויתהדק יותר ויותר עם כל מחמאה שתצא מפינו.

(מתוך הספר 'שמחה בבית' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

"אחד ממקורביו של המשגיח [-הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל] שלן אתו בביתו בעת זקנותו, סיפר לי" – שח הגר"מ סמפולינסקי, ר"מ בישיבת 'אור אלחנן', בדרשה שנשא בבית מדרשנו – "שבלילה אחד, בשעה 2:00 אחר חצות שמע רעשים מן החדר בו ישן המשגיח. הוא ניגש לשם וראה שר' מאיר מתלבש ומתכוון לצאת מן החדר.

לא ידעתי להיכן הוא מתכוון ללכת בשעה זו, סיפר בן הבית, וכמובן שעקבתי אחר מעשיו. והנה, המשגיח שם פעמיו אל סלון הבית והתיישב על הספה שהיתה שם. התישבותי לצידו, והמשגיח אמר לי שאינו מסוגל לישון. הדבר היה נדיר למדי, כיון שבדרך כלל לא היו לו שום הפרעות בשינה, גם לעת זקנותו. מה קרה? מדוע המשגיח לא מסוגל לישון? שאלתי, ור' מאיר, שהיה אז זקן המשגיחים בארץ ישראל, השיב: 'אתה יודע מהו הדבר שמפריע לי לישון? מהרהר אני כל העת בעובדה שבני אדם אינם יודעים להחמיא זה לזה, וזה מציק לי מאוד! יתרה מכך, משקיע אני את מוחי במתן תשובה לשאלה זו, על מה ולמה קשה לנו כל כך להחמיא לזולת!...'.

זה מה שהציק לו למשגיח בשנתו, ולא איפשר לו להירדם. הרי אני צריך לתת תשובה לעצמי...

הגר"מ חדש המשיך ואמר: 'לאחר שהתהפכתי על מיטתי זמן רב, וחשבתי על העניין, חושבני שהצלחתי להגיע להסבר הגיוני על הקושי במחמאות. העניין הוא, שברגע שאני רואה את חברי בהתמדתו הגדולה בתורה, או ביראת שמים הטהורה שיש לו, אם אחמיא לו על כך, אצטרך לתת תשובה לעצמי מדוע אני לא נמצא בדרכי הזו של החבר, ומדוע אינני מתמיד כל-כך בלימוד התורה כמותו... כשאני מהרהר בכך, נמצאתי אומר לעצמי: 'ומה איתך? מדוע אתה עצמך אינך מתמיד שכזה?' או אז מגיע הרגע, בו מנסה אני לחשוב, אולי גם אני אלמד כמוהו, ואעלה ואתעלה ביראת שמים; אבל בדיוק אז גוברת עליי העצלנות, ואינני מוכן להתעלות.

כתירוץ לכל זה, וכדי להשקיט את מצפוני, מוצא אני דופי בחבר המתמיד וירא-השמים הלזה, ומאתר נקודות תורפה בהנהגותיו ובמידותיו, וזוהי 'הסיבה'

